

Otevřený dopis ve věci Ignis Brunensis

Vážené pořadatelstvo,

obracíme se na vás ve věci zrušení tradičního červnového festivalu Ignis Brunensis v jeho současné podobě s jeho pyrotechnickými prvky v přehlídce ohňostrojů, které se pořádají v parku na Špilberku a následně v otevřené krajině na Brněnské přehradě. Ve dnech 13.6., 14.6., 18.6., 21.6. a 25.6.2025 se v těchto lokalitách chystá pět ohňostrojových přehlídek, které považujeme vzhledem k vlivu na zdraví obyvatelstva, životní prostředí a zejména na volně žijící i domácí živočichy, za problematické a v rozporu s platnými zákony České republiky. S tímto názorem se na nás navíc obrací stále více občanů Brna a požadují, abychom se v této věci aktivně podíleli na jejím řešení.

Předkládáme vážné důvody pro ukončení přehlídek ohňostrojů v rámci slavností Ignis Brunensis.

Pyrotechnické prvky mají v lesní, parkové i otevřené krajině škodlivé dopady na obyvatelstvo města Brna, domestikovaná zvířata, volně žijící živočichy, vodní faunu a další složky krajinné sféry jako vodstvo a ovzduší, což potvrzuje i průběžné šetření České inspekce životního prostředí, ke kterému jsme dali podnět (Příloha 1). Negativní vliv v případě parku na Špilberku a Brněnské přehradě a jejího zalesněného okolí dopadá zejména na hnízdicí ptactvo, z nichž až 28 druhů spadá pod zvláštní ochranu v rámci zákona č. 114/1992 Sb.

Škodlivé dopady zplodin na obyvatelstvo a životní prostředí

Podle expertního stanoviska Akademie věd ČR (Příloha 5), které připravilo studii *Ohňostroje: toxická show s neúnosnými zdravotními riziky* (2/2023), jsou chemické látky a prachové částice uvolňované během ohňostrojů **vysoce toxické a karcinogenní s dlouhodobým negativním dopadem na lidské zdraví.**

Požadovaného barevného efektu ohňostroje je dosahováno přidavkem prvků, které během hoření uvolňují energii v podobě specifického barevného záření. Tyto prvky (měď, hliník, titan, barium nebo lithium) se v ohňostrojovém smogu vyskytují ve formě, která je pro člověka a životní prostředí vysocí toxická, v ovzduší mohou přetrvávat i řadu dnů, odkud se uvolňují do vody a půdy a stávají se tak součástí potravních řetězců.

Značné riziko představují v ohňostrojích přítomné toxické plynné produkty (oxidy síry, fosforu, dusíku), organické sloučeniny jako formaldehyd, acetaldehyd, butylacetát nebo rozličné organické hydroperoxydy. Mohou vznikat i chlorované toxické látky a polycyklické aromatické uhlovodíky včetně benzo(a)pyrenu, polychlorované dibenzodioxiny, polychlorované dibenzofurany nebo hexachlorbenzen, **kteří jsou prokázanými karcinogeny a některé z nich způsobují i vrozené vývojové vady, v životním prostředí se velmi obtížně rozkládají a hromadí se v přírodě i v živých organismech.**

V době konání festivalu ohňostrojů jsou produktům pyrotechnických aktivit se zdravotními riziky nedobrovolně vystavováni obyvatelé města Brna, především městských částí Brno-střed a Brno-Bystřec.

Škodlivé dopady na volně žijící živočichy, zejména na zvláště chráněné druhy ptactva

O škodlivém vlivu na ptactvo informovala zastupitelstvo města Brna **Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka, pobočný spolek** v roce 2020 (Příloha 2). V Žádosti o zrušení festivalu Ignis Brunensis v době hnízdění ptáků zdůrazňovala fakta, která nebyla brána v potaz a ani dále diskutována.

Při pyrotechnických odpalech na Brněnské přehradě byly 300 metrů od místa odpalovacího pontonu naměřeny hodnoty hluku až 137 dB (Příloha 3). Tato úroveň hluku vysoce přesahuje hygienické limity stanovené Nařízením vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací. Lidské zdraví ohrožuje úroveň již od 66 dB a hluková zátěž je prokazatelně riziková i pro zvířata.

Volně žijící živočichové na zábavní pyrotechniku reagují stresem a snaží se před ní uniknout, ve tmě jsou dezorientovaní a dochází ke kolizím s překážkami, zraněním a úhynu. V období hnízdění ptáků ohňostroje běžně způsobují opuštění hnízd rodiči, dochází k vychladnutí vajec a úhynu mláďat. U dospělých ptáků byl vícekrát v mnoha studiích zjištěn až hromadný úhyn způsobený samotným stresem. Reakce na hluk a světelné efekty způsobené pyrotechnikou lze pozorovat ve vzdálenosti stovek metrů až několik kilometrů od místa odpalu. Zvláště citliví na toto rušení jsou především vodní ptáci, kterým navíc škodí chemické látky, jež se po ohňostrojích dostanou do vody. Podrobněji je celá problematika rozebrána v příloženém článku (Příloha 4) *Vliv zábavní pyrotechniky a ohňostrojů na ptáky* (Jaška a spol. 2019), kde jsou k nalezení odkazy na vědecké studie, přičemž nové studie na toto téma stále přibývají. Podle nejnovějších poznatků (Stickroth 2015, Bateman et al. 2023, Wayman et al. 2023) je důležité omezení ohňostrojů v blízkosti vodních ploch, drátů elektrického vedení a dalších prvků a budov, do kterých mohou vyplašení ptáci narazit. Dále je zásadní eliminace hlasitých efektů v blízkosti ptačích hnízdišť a v době hnízdění ptáků. Publikace opakovaně dokumentují zvýšenou aktivitu ptáků v noční době v době konání ohňostrojů a přinášejí důkazy, že ohňostroje jsou pro životní prostředí velmi škodlivé a mají okamžité rušivé účinky na mnoho zvířat mnoha způsoby.

Máme za to, že realizování takových aktivit jakou jsou ohňostroje, je v rozporu s §5a zákona č. 114/1992 Sb., což potvrzuje i průběžné šetření ČIŽP (viz Příloha 1).

Festival v prostředí Brněnské přehrady se k tomu odehrává v blízkosti **zvláště chráněného území PR Jelení žlíbek, který je součástí přírodního parku Podkomorské lesy zařazeného navíc do evropské soustavy Natura 2000 jako evropsky významná lokalita** - o rozloze 567 ha. Zařazení do evropského systému ochrany jakožto evropsky významné lokality odkazuje na význam území a jeho přispění do bio-ekologické stability a uchování přírodních vazeb pro celý evropský kontinent.

PP Podkomorské lesy a další lesnaté plochy v bezprostředním okolí přehrady, stejně jako městská zeleň a parky přilehlé ke Špilberku, jsou v době od **dubna až srpna hnízdištěm ptactva**, z nichž **28 druhů** (podle údajů v databázi Avif a údajů Jihomoravské pobočky ČSO) je zařazeno na seznam **zvláště chráněných druhů** a dle platné legislativy České republiky, podle § 50 zákona č. 114/1992

Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve spojení s vyhláškou MŽP č. 395/1992 nesmí být **zraňování a rušení**, což ve svém průběžném šetření potvrdila i Česká inspekce životního prostředí (viz Příloha 1). Všechny druhů volně žijících ptáků se u nás navíc týká i obecná ochrana dle § 5a uvedeného zákona, v rámci něhož je zakázáno úmyslné vyrušování těchto ptáků, zejména během rozmnožování a odchovu mláďat.

Smyslem ochrany ptáků, jak ji definuje zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je „uchování jejich populací jako součásti přírodního prostředí a ochrana jedinců před negativními zásahy do jejich přirozeného vývoje“. Českou legislativu navíc podporuje směrnice Evropské unie 2009/147/ES o ochraně volně žijících ptáků (původně 79/409/EHS), která se vztahuje na veškerou volnou krajinu, kde se ptáci vyskytují.

Směrnice stanovuje povinnosti zajistit ochranu všech druhů volně žijících ptáků přirozeně se vyskytujících ve volné přírodě na území EU (čl. 1 a 2); zachovat nebo obnovit populace těchto ptáků na úrovni, která odpovídá ekologickým, vědeckým a kulturním požadavkům (čl. 2); **zajistit ochranu jejich stanovišť a přijmout opatření k zamezení narušování (čl. 3 a 4 odst. 4)**. Ochrana se vztahuje i na období rozmnožování a hnízdění (čl. 5 a 7).

Zcela klíčový je článek 5 směrnice 2009/147/ES, který členským státům stanovuje povinnost zakázat úmyslné rušení ptáků zejména v období rozmnožování, výchovy mláďat a stěhování, pokud by to mohlo mít významný negativní vliv na dosažení cílů této směrnice.

Je zcela nepochybné, že ohňostrojevá show s pyrotechnickými prvky v městské zeleni kolem hradu Špilberk a v okolí Brněnské přehrady v hnízdním období ptáků je realizována prokazatelně v rozporu se závaznou právní normou platnou na území ČR - Zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a odporuje smyslu směrnice Evropské unie 2009/147/ES.

Následky, jaké má na volně žijící ptactvo i další volně žijící živočichy stres vyvolaný zvukovými i vizuálními efekty z ohňostrojů, byly mnohokrát popsány v odborné literatuře a není dnes již třeba je znovu opakovaně prokazovat. **Souhrnně je lze označit za utrpení**, což česká legislativa jasně definuje v zákonu č. 246/1992 Sb. § 3 písm. l: „*Utrpením je stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt.*“

Aktivita, které způsobují paniku, úniky, poranění nebo úhyn volně žijících zvířat (nejen ptáků, ale i savců – např. netopýrů, srnců, ježků), **naplňují znaky týrání**, které zákon zakazuje (§ 2 odst. 1). Za týrání zákon považuje „*vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy*“, dle zákona č. 246/1992 Sb. § 4, odst. 1 písm. k., což akustické, světelné a chemické výstupy produkce pyrotechnických aktivit zcela jistě vyvolávají.

Ohňostrojevé akce v parku na Špilberku a na Brněnské přehradě jsou tak v rozporu se závaznou právní normou stanovenou zákonem č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, jehož účelem je (§ 1): „chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.“

Návrh na zrušení festivalu Ignis Brunensis

Negativní efekt ohňostrojů na živočichy včetně ptáků byl mnohokrát prokázán, přičemž bylo zjištěno, že ohňostroje stresují a usmrcují ptáky v jakémkoliv ročním období. Zásadní je pro ptáky především období hnízdění, kdy jsou v souvislosti s reprodukcí jejich populace nejzranitelnější. Pořádání akcí typu Ignis Brunensis uprostřed hnízdního období je v každém případě nejhorší možnou variantou. Apelujeme proto na vedení města Brna, aby se v každém případě zasadilo o ukončení pyrotechnických ohňostrojových prvků v rámci festivalu Ignis Brunensis, především pak v hnízdním období. Požadujeme zrušení festivalu Ignis Brunensis v současné podobě, čímž by město Brno následovalo moderní, ohleduplný a ekologický přístup k vlastním obyvatelům a životnímu prostředí po vzoru řady evropských i světových měst, která vyměnili ohňostroje za šetrnější zábavu (např. dronová show, videomapping atd.).

V Brně

Dne 17.6.2025

Nezávislé Sociálně Ekologické Hnutí - NESEHNUTÍ

Mgr. Jáchym Brzezina, Ph.D. - meteorolog, odborník na kvalitu ovzduší

Prof. RNDr. Tomáš Grim, Ph.D. - zoolog, ornitolog

Česká společnost ornitologická - Jihomoravská pobočka - Mgr. Jan Sychra, Ph.D., předseda

Společnost pro zvířata – základní organizace Českého svazu ochránců přírody - Ing. Judit Laura Krásná, předsedkyně

Děti Země - RNDr. Miroslav Patrik, předseda

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) - ing. Jiří Dlouhý, předseda

Nadace Veronica

ČSOP Veronica. Ekologický institut, Yvonna Gaillyová, statutární zástupkyně

Hnutí Brontosaurus - Alžběta Flíčková, programová ředitelka

Seznam příloh:

Příloha 1: ČESKÁ INSPEKCE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. Sdělení k šetření ohňostroje Ignis Brunensis 2024. Brno: Oblastní inspektorát ČIŽP, 14. května 2025. Č. j. ČIŽP/47/2025/5202. Vyřizuje: Ilona Chaloupková.

Příloha 2: Žádost o zrušení festivalu Ignis Brunensis v době hnízdění ptáků, Česká společnost ornitologická - Jihomoravská pobočka, 14.2.2020.

Příloha 3: Protokol o autorizovaném měření č. 2303048.1. - Oficiální protokol o měření hluku při ohňostroji v rámci festivalu Ignis Brunensis (Brněnská přehrada, 14. 6. 2023). Měření bylo provedeno dle ČSN ISO 1996-1, 1996-2 a Nařízení vlády č. 272/2011 Sb. Zkušební laboratoř OŽP – Ochrana životního prostředí, s.r.o.

Příloha 4: Vliv zábavní pyrotechniky a ohňostrojů na ptáky. Ochrana přírody. 2019, roč. 74, č. 6.

Příloha 5: Ohňostroje: toxická show s neúnosnými zdravotními riziky. Expertní stanovisko Akademie věd ČR, Avex, 2/2023.

Zdroje:

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY. **Expertní stanovisko 02/2023: Ohňostroje – toxická show s neúnosnými zdravotními riziky** [online]. Praha: AV ČR, 2023 [cit. 2025-05-04]. Dostupné z: <https://www.avcr.cz/export/sites/avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/avex/files/2023-02.pdf>.

BATEMAN, Philip W.; GILSON, Lauren N.; BRADSHAW, Penelope. **Not just a flash in the pan: short and long term impacts of fireworks on the environment**. Pacific Conservation Biology, 2023, 29.5: 396-401.

ČESKÁ SPOLEČNOST ORNITOLOGICKÁ. **Faunistická databáze**. Staženo z <https://birds.cz/avif> dne 1. 2. 2020; JMP ČSO, 2011–2016: mapování ptáků Brna. Příloha Žádosti o zrušení festivalu Ignis Brunensis v době hnízdění ptáků, Česká společnost ornitologická.

JÁŠKA, Pavel, SIKORA, Jiří a SYCHROVÁ, Věra. **Vliv zábavní pyrotechniky a ohňostrojů na ptáky**. Ochrana přírody [online]. 2019, roč. 74, č. 6 [cit. 2025-05-29]. Dostupné z: <https://www.casopis.ochranaprirody.cz/pravo-v-ochrane-prirody/vliv-zabavni-pyrotechniky-a-ohnostroju-na-ptaky>

SHAMOUN-BARANES, Judy a DOKTER, Adriaan. **Fireworks disturb wildlife: A new frontier for conservation** [online]. Frontiers in Ecology and the Environment, 2023, roč. 21, č. 8, s. 440–441 [cit. 2025-05-04]. DOI: 10.1002/fee.2694. Dostupné z: <https://esajournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/fee.2694>

STICKROTH, H. **Auswirkungen von Feuerwerken auf Vögel – ein Überblick**. Berichte zum Vogelschutz. 2015, roč. 52, s. 115–149.

SYCHRA, Jan: **Žádost o zrušení festivalu Ignis Brunensis v době hnízdění ptáků. Brno: Česká společnost ornitologická – Jihomoravská pobočka, 14. 2. 2020**. 1 s. Dostupné z interních podkladů (fyzický dokument).

WAYMAN, Joseph P., et al. **L-band radar quantifies major disturbance of birds by fireworks in an urban area**. Scientific Reports. 2023, roč. 13, č. 1, s. 12085. ISSN 2045-2322. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/s41598-023-39133-z>.

ZKUŠEBNÍ LABORATOŘ OŽP – OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, s.r.o. **Protokol o autorizovaném měření č. 2303048.1: Oficiální protokol o měření hluku při ohňostroji v rámci festivalu Ignis Brunensis (Brněnská přehrada, 14. června 2023)**. Praha: Zkušební laboratoř OŽP, 23. června 2023. 9 s. Dostupné z interních podkladů (fyzický dokument). Měření hluku proběhlo dne 14. 6. 2023 v Brně–Bystrci při konání ohňostroje festivalu Ignis Brunensis.